

Könyvtár- és információ- tudomány

Kutatás

Lásd 99, 113

Tudománymetria, bibliometria

71/2017

CORTÉS-SÁNCHEZ, Julián David: Eficiencia en el uso de bases de datos digitales para la producción científica en universidades de Colombia. – Bibliogr. In: Revista española de documentación científica. – 39. (2016) 2.

Res. angol nyelven

A digitális adatbázisok használatának hatékonysága a kolumbiai egyetemek tudományos teljesítményében

Adatbázis; Hatékonyság; Publikálás -tudományos kiadványoké

A 2013-ban akkreditáltan működő kolumbiai egyetemeken értékelték a digitális adatbázisok használatának hatékonyságát a tudományos teljesítmények érdekében. Az ehhez használt módszer a DEA (*Data Envelopment Analysis*) volt. A digitális adatbázisok számát és a teljes munkaidejű tanárok számát tekintették „inputnak”; a Scopus által indexelt tudományos publiká-

ciók száma volt az „output”. Az eredmények szerint a vizsgált egyetemek többségénél az inputokat kevésbé hatékony módon használják fel a tudományos publikációk előállításához. Javaslatok: a digitális adatbázisok közös beszerzése, a szabad hozzáférésű források használata, a kutatásokat ösztönző politikák alkalmazása a nemzetközi trendek szerint.

(Autoref.)

72/2017

DEMIDOV, D. D.: Bibliometričeskij analiz dokumental' nogo informacionnogo potoka po probleme sozdaniâ i ispol'zovaniâ elektronnyh izdanij In: Naučnye i tehničeskije biblioteki. – (2016) 10., p. 29-39.

Az elektronikus publikációk létrehozásával és használatával kapcsolatos információáradat bibliometriai elemzése

Bibliometria; Elektronikus publikáció; Felmérés; Hivatkozásmutató; Publikálás -tudományos kiadványoké

Az 1997 és 2015 közötti orosz Tudományos Hivatkozási Index Adatbázison alapuló nemzeti dokumentumáradat bibliometriai elemzésének eredményeit tárgyalja a cikk, majd meghatározza a dokumentumok típusát és az áradat dinamikáját. A kutató a problémaköröket is megállapítja, bemutatja a publikációk szóródásának jellegét és a legtöbb cikket megjelentető, legtermékenyebb folyóiratok tartalmát. A szerző azt a tendenciát látja, hogy az elektronikus publikációk létrehozására és használatára irányuló hazai törekvések folyamatosan erősödnek, és alapjukat a folyóirat-publikációk adják.

(Autoref.)

73/2017

VINYARD, Marc: Altmetrics : an overhyped fad or an important tool for evaluating scholarly output? In: Computers in libraries. – 36. (2016) 10., p. 26-29.

Altmetrics. Túllihegett hóbort vagy a tudományos teljesítmény adekvát mérési eszköze?

Bibliometria; Tudománymetria

A tudományos eredményt hagyományosan a megjelenést biztosító folyóirat impakt faktorával, a szerző más tudományos folyóiratokban történő idézettségének számával, valamint a h-indexszel szokták mérni (utóbbit a szerző cikkeinek és a rájuk történő

hivatkozásoknak a számából képezik). Az *altmetrics* viszont a közösségi médiában való megjelenések, a cikkletöltések, a megtekintések, az intézményi repozitóriumokban és a Mendeley hivatkozáskezelő és -megosztó rendszerben, valamint a ResearchGate tudományos közösségi oldalon való szereplések mérőeszköze. Előnye, hogy – ellentétben a folyóiratcikkek hosszadalmas lektorálási eljárása miatt akár két évig is eltartó megjelenésével –, a tudósok így napok alatt viszontláthatják nemcsak munkájuk eredményét, hanem a rá érkező visszajelzéseket is. Az *altmetrics* azoknak a kutatóknak is előnyös, akik nem cikkekben, hanem például könyvekben, tanulmányokban publikálják eredményeiket. A Goodreads például a Mendeley hivatkozáskezelővel nyomon követi az adott könyv olvasóinak számát. Más eszközök pedig az adathalmazok, interjúk és blogok hatását is reprezentálni tudják.

Az *altmetrics* demokratikus, mert nemcsak a tudós kollégák, hanem a hallgatók véleményét is tükrözheti. A széles körű visszajelzések miatt jó példa a crowdsourcingra is, hiszen az olvasó megoszthatja például a Facebookon, vagy ismertetést írhat róla a Goodreads-en. A hírportálokon történő említések száma szintén jó visszajelzés lehet a kutatási eredmények társadalmi hatásáról. A minél szélesebb körű sajtómegjelenés, a nagyközönség számára való láthatóság elsősorban a támogató szervezetek megnyerése, az anyagi források biztosítása miatt fontos.

Az *altmetrics* ellen szól, hogy a közösségi hálók népszerű témái például az ebola vagy a migráns krízis, de a komplikáltabb témák, például hidrogén magas hőmérsékleten történő felszívódása cirkónium-ötvözetekben jóval kevésbé keltik fel a laikus közönség érdeklődését. Ez a jellegzetesség tisztán tükröződik az *altmetrics* éves rangsorában és ezeknek a Web of Science leghivatkozottabb cikkeivel való összehasonlításban.

További bonyodalmat okoz a webes eszközök sokfélesége. A tudósoknak el kell dönteniük, hogy a Twitter említéseket vagy a Facebook statisztikákat veszik figyelembe, és fel kell mérniük, hogy vajon a kiadók és a tudományos élet elfogadja-e ezeket. Ráadásul a webes bibliometriai indikátorokat manipulálni is lehet. A döntésnél a következő szempontokat érdemes figyelembe venni: az *altmetrics* rugalmasabb értékelést tesz lehetővé, mint a hagyományos impakt faktor és h-index. Ezen kívül jól passzol a jelenlegi tudományos publikálási trendekhez – az *altmetrikai* indikátorokat már adoptáló nyílt hozzáférésű folyóiratokhoz és az ORCID egyedi szerzői azonosítók-

hoz. Igaz, hogy az altmetrika a tudományos munka minőségénél jobban jelzi a téma iránti közérdeklődést, de nem szabad elfelejteni, hogy a bibliometria soha nem is volt a minőség jelzésére alkalmas. Végző soron kimondhatjuk: az altmetrika gyors visszajelző képessége miatt értékes kiegészítője a hagyományos bibliometriának a tudományos hatás mérésének terén. Jobb lehet a könyvek, előadások és vizuális munkák esetében, melyeket a hagyomá-

nyos értékelő eszközök mellőznek. Vélhetően felváltani nem, csak kiegészíteni fogja az impakt faktort, a h-indexet és a tudományos hivatkozásokat. Ha a kutatóhelyek mereven ellenállnak, akkor szembeke-
rülnek az árral, a közösségi háló, a nyílt publikálás és az információ demokratizálódásának egyre jelen-
tősebb trendjével.

(Fazokas Eszter)

Könyvtár- és tájékoztatásügy

Általános kérdések

74/2017

BATS, Raphaëlle: Libraries after Charlie : from neutrality to action. – Bibliogr. In: Library trends. – 65. (2016) 2., p. 128-142.

Könyvtárak a Charlie Hebdo után: a semlegességtől a tettekig

Szellemi szabadság; Társadalmi követelmények

A 2015 januárjában a *Charlie Hebdo* és a *Hyper Cacher* elleni támadások utáni hetekben a francia könyvtárak gyorsan, intenzíven és érzelmekkel reagáltak az eseményekre, többek között plakátokkal, beszerzésekkel, kiállításokkal és vitákkal. A támadások által kiváltott események politikai töltetűek voltak. Miközben a merényletek a szólásszabadság szentségét támadták Franciaországban, az azt követő gyűlések, tiltakozások során megkérdőjelezték mind a francia egységet, mind a mozgósítás és az elkötelezettség fogalmát egy olyan korszakban, melyet már politikamentesnek gondoltunk. Továbbá a gyilkosok francia állampolgársága megkérdőjelezte a francia demokrácia azon képességét, hogy olyan lehetőségeket kínáljon, amelyekben polgárai valóban együtt élhetnek. Mindezeket a tényezőket figyelembe véve felmerül a kérdés, mi vezette a könyvtárakat – semlegességük lelkes védelmezőit –, hogy a francia történelem e politikai pillanatában állást foglaljanak. A franciák által csak Charlie-nak nevezett események utáni könyvtári tevékenység elemzése alkalmat ad arra, hogy megkérdőjelezze a könyvtárak politikai

szerepét. A cikk először a franciaországi könyvtárak intézkedéseit tekinti át 2015 januárjától 2015 decemberéig, majd azt vizsgálja, hogyan egyeztettek össze a könyvtárak és a könyvtárosok a semlegesség követelményét azzal a vággyal, hogy részt vegyenek azokban az eseményekben, amelyek potenciálisan történelmi és nagyon is politikaiak voltak. Végül – e néha nehéz megbékélési folyamat révén – a cikk egyre növekvő igényt tár fel az aktivista hivatás új-jáélesztésére a könyvtári szakmában.

(Autoref.)

75/2017

LOR, Peter Johan: Risks and benefits of visibility : librarians navigating social and political turbulence. – Bibliogr. In: Library trends. – 65. (2016) 2., p. 108-127.

A láthatóság hátrányai és előnyei: könyvtárosok a társadalom és politika örvényében

Feladatkor; Társadalmi követelmények

A könyvtárak szándékos égetése nem új, de meglepőnek tűnik, hogy az ilyen események a békeidőben is bekövetkeztek a demokráciában. Mit mond ez a könyvtárak közösségi észleléséről és a könyvtári szakma válaszárol? Többnyire a könyvtárak nem nagyon szerepelnek a hírekben. Egyes országokban nagyrészt láthatatlanok, másokban csak akkor keltenek figyelmet, ha csökkentések vagy bezárások fenyegetik őket, vagy ha rosszra fordulnak a dolgok. A könyvtárak láthatósága és láthatatlansága a politikai arénában kockázatokkal és előnyökkel is jár. A téma feltérképezéséhez a különböző országokban működő